1765

65

DE MORBIS LINGUÆ.

THESES

ANATOMICO-CHIRURGICÆ,

Quas, DEO JUVANTE, & Præside M. JOANNE-FRANCISCO SIMON Artium & Chirurgiæ Magiſtro, Conſiliario, Sereniſſimi Bavariæ Electoris Chirurgo primario, regiæ Chirurgorum Academiæ ſocio, Scholarum Præpoſito, antiquo Profeſſore Regio, &c. *Tueri conabitur* PETRUS LASSUS, *Pariſinus, præclaræ artium Facultatis Magiſter in Univerſitate Pariſienſi: Theſeos author.*

PARISIIS,

IN REGIIS CHIRURGORUM SCHOLIS,

Die Sabbati, 1ª. menſis Junii à ſeſqui-ſecundâ poſt meridiem ad ſeptimam. Anno R. S. H. 1765.

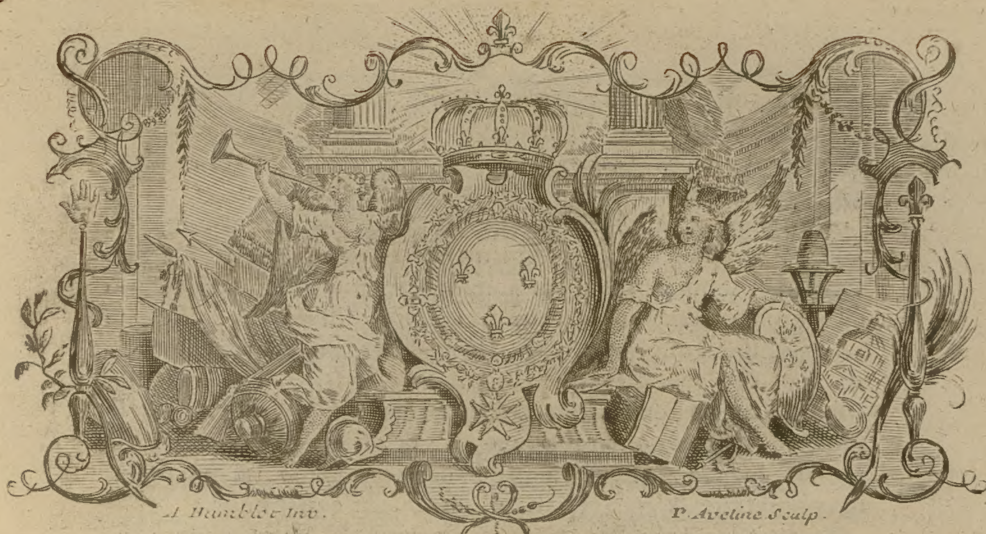
PRO ACTU PUBLICO
ET
MAGISTERII LAUREA.

Typis P. AL. LE PRIEUR, Regii Chirurg. Collegii Typographi.

M. DCC. LXV.

ΠΕΙΡΟΝΕΟΣ ΔΑΙΜΟΝΙ.

D. O. M.

DE MORBIS LINGUÆ.

THESES

ANATOMICÆ ET CHIRURGICÆ.

§. I.

Structura linguæ.

INGUA & dentium vallum & ipſius oſculi venuſtas primò conſpicitur. Quod quidem homini velut promptuarium rectæ rationis & ſuaviſſimæ orationis conceſſum eſt, ut *quæ prudentia corde conceperit, ea ſenſa promat oratio*, utque numeros metiretur, ac modos faceret, fieretque totus ipſe homo modulatus ac muſicus. Si quidem vox hominis & tubâ rudore torvior, & lyrâ concentu variatior, & tibiâ queſtu delectabilior, & fiſtulâ ſuſurru jucundior, & buccinâ ſignificatu longinquior. Mitto dicere multorum animalium immediatos ſonores, diſtinctis proprietatibus admirandos : ut eſt taurorum gravis mugitus, luporum acutus

ululatus, elephantorum triſtis barritus, equorum hilaris hinnitus: nec non avium inſtigati angores; nec non leonum indignati fremores: cæteræque id genus voces animalium truces ac liquidæ, quas infeſta rabies, vel propitia voluptas ciant.

Pro quibus homini vox divinitus data, anguſtior quidèm; ſed majorem habet utilitatem mentibus quàm auribus delectationem. At nihil quicquam homini tam proſperum conceſſum eſt, quin ei tamen admixtum ſit aliquid difficultatis: ut etiam in ampliſſimâ quâque lætitiâ, ſubſit quæpiam vel parva quærimonia, conjugatione quadam mellis & fellis. Ubi uber ibi tuber. Populoſa enim linguæ morborum familia, quos quidem omnes hîc non enumeraſſe pace meâ & alienâ liceat: præcipuos tamen, paucis antea de linguæ ſtructurâ præfatis, eâ quâ poſſumus brevitate & perſpicuitate, recenſere conabimur.

In homine oblonga, lata, craſſa caro eſt, palato ſuppreſſa, ſupernè longe libera, infernè multò brevior, ex latiore baſi in acutum mucronem ſenſim deſinens. Baſis latior ὑπογλωσσὶς, extremum acutius προγλωσσὶς nuncupatur. Media latitudo ſuperior obſcuriuſculâ crenâ dividitur, quam primus Hippocrates, in Coacis δίκροαν dixit.

Ad laryngem, pharyngem, tonſillas, epiglottidem, gingivas, os hyoides rotundius & brevius homini, quam ulli animalium, lingua molliter retinetur, alligatur. Ut irritabilitate, ſic & inſigni mobilitate viget. Ad omnem ſitum & figuram aptiſſima, totam oris caveam percurrere mirâ volubilitate habilis. In illius dorſo, maximè ad apicem & ad latera, papillæ multiplici differentiâ inſignes obſervandæ veniunt. Prima papillarum ſpecies *truncata*, ſecunda *fungiformis*, tertia, *conica*, quarta denique *filiformis* deprehenditur (1), tota linguæ facies ſuperior velatur duriuſculâ membranâ, viſcoſâ, albâ, levibus impreſſionibus papillarum ſignatâ, nullis perviâ foraminibus. Reticularis membrana Malpighii, in linguis bovinis coctis conſpicua, in homine Clariſſ. Winſlowio (2), aliiſque notæ haud infimioris authoribus (3) minimè viſibilis, mucoſa, tenuis & albeſcens ſubſtantia eſt, membranâ mamillari & epidermidi

(1) » Solent Clariſſ. viri diſtinguere tres quatuor-ve papillarum claſſes: » verùm hac ſuper re multum eſt arbitrarii, inquit Cl. Albertus Haller. » Element. Phyſiol. Tom. V. pag. 103.

(2) Traité de la tête. N°. *529*.

(3) In linguâ humanâ, teſte Ruyſchio, demonſtrari nequit. Theſ. Anat. X. pag. 12.

ſubjacens & interpoſita, coctionis ope concreta, demùm arte viſibilis. In ſuperiori & poſteriori linguæ facie, foramen cæcum, pro ductu ſalivali à Vatero habitum, modò longius, modò brevius, in infantibus non nunquam obſcurum, inter glandulas linguales ibi copioſiſſimas, ſimplices & oblongas, conſpicuum venit. Glandulæ vero ſublinguales, duæ, oblongæ, ſubter linguâ poſitæ, maxillaribus interdùm ſociatæ, parvis ductulis Rivinianis præditæ, utrinque in ore hiare inveniuntur. Neque hìc involvendum ſilentio frænum linguæ, quod in quibuſdam recens natis adeò linguam colligat, ut ſuctioni vel futuræ loquelæ impedimento ſit.

Musculi in intrinſecos & extrinſecos dividuntur. Intrinſeci ductus ſunt muſculoſi, quorum alii perpendiculares, alii tranſverſales, alii obliqui: ex his omnibus ſubſtantia linguæ corporatur. Extrinſeci verò, de quibus controvertitur in ſcholis anatomicorum, vulgò quatuor pares numerantur: nempe Genioglоſſus, *Baſiogloſſus*, Ceratogloſſus & *Stylogloſſus*. Sunt etiam Cl. viri qui Mylogloſſum & Condrogloſſum addunt. Horum muſculorum ope (4), lingua motus tam varios & tam multiplices exerit, ut eos ſermone expedire vix poſſis. Contractio enim linguæ facilis, faciliſque porrectio, nullo in motu laborat. Arteriæ duæ ſunt, totidemque venæ: à Carotidibus arteriæ, à Jugularibus venæ, oriuntur. Nervi à tertio ramo quinti paris, & à nono nervorum pari prodeuntes, mox ipſimet trunci, ſurculos edunt multiplices. Denique datur alius adhuc lingualis ramus, nempè octavi paris, ſtylopharyngæi & ſtylohyoidei muſculi comes, quinti & noni lingualibus nervis conſociari *amans* (5). *Vaſa lymphatica* pauci notarunt, perpauci delineari curarunt.

Lingua præcipuum eſt guſtûs organum, maſticationem, deglutitionem, ſuctionem, expuitionem ſalivæ mirabiliter adjuvat.

§. II.

Prætermissa guſtûs & loquelæ theoriâ, utpote propoſito *Vitia linguæ.*

(4) *A nullo tamen muſculorum exteriorum derives figuras, ſitus & formas linguæ varias, qualis frequentiſſima illa eſt inquâ in canalem ſe fingit, medio que dorſo excavato cibos ſuſcipit.* Albertus Haller. Element. Phyſiol. Tom. III. pag. 429.

(5) Miror valdè ſcriptores Anatomicos, præter Winſlowium, hanc unionem rami octavi paris cum quinto & nono tacitam reliquiſſe, cùm ſæpius quæſitam, reperire ſæpius, mihi feliciter contigerit.

noſtro minimè vel parum congruâ, vitia linguæ breviter enumerabimus. Et primò quidem aliquot homines ſine linguâ natos, duplici aliquot inſtructos fuiſſe, teſtantur Zwinger (6), Camerarius (7), Bauſchius (8) & alii. Non deſunt etiam qui, linguâ morbo amiſsâ, tamen locuti fuere. Celebris eſt hiſtoria Petri Durandi Galli octo vel novem annorum, cui in variolis, gangrenæ morſu, tota lingua excidit, nihilominùs loquebatur, guſtabat, expuebat, aſſumta in ore colligebat atque deglutiebat (9). De eâdem hiſtoriâ Carol. Drelincourt (10) ita graphicè. *Hinc nuperum octennem ſepticâ variolarum labe elinguem, ſed loquentem ſtupuit Academia Salmurienſis, ſtupuit & univerſus terrarum orbis, ſtupebunt & ſeri nepotes.* At ibi haud ſanè eſt quod aliquis miretur ac ſtupeat. Linguâ quidem abſciſsâ, loquelam penitùs non tollit. Sunt enim litteræ quæ ejus miniſterio non indigent. » Non ideo tamen id fieri crediderim, inquit » jam laudatus Albertus Haller (11), ut multos ſine linguâ li- » berè locutos eſſe, & omnes demùm litteras pronuntiaſſe lega- » tur. Linguâ enim mutilatâ, vitiatur loquela. Eos igitur queis » aut cancro aut variolis lingua exeſa fuiſſe ventilatur, non » vitiatâ loquelâ, iis linguam crediderim recreviſſe poſt vulnus » dilatatam : quandoquidem linguæ vulnera ſuaptè ſanantur. » Vocis verò uſum & qualem cunque loquelam, ſine linguâ, » ſuperfuiſſe, non inficias iverim, ſubjungit idem author, » cùm vox e glottide ſolâ naſcatur : hinc qui ex morbo balbi » aut omninò ἄφωνοι ſunt, canunt tamen. «

Præ terrore quoſdam locutos eſſe, linguâ licet reſectâ, paſſim lego. Plures item mutos, ſine miraculo, loquelam ſubito recuperaſſe, ut de Cræſi filio narratur, notum eſt.

Nunc occurrit magnitudo linguæ præter naturam inoleſcens : id vitii aliquando in utero propter pravam conformationem oritur, ſicuti exemplum refertur de infante Holmiæ in ſueciâ nato, cui lingua ex ore canis inſtar anhelantis propendebat. Pariter in puellâ linguam eâ amplitudine proſtantem, ut vix ore contineretur, obſervavit Thomas Bar-

(6) Theat. vit. hum. pag. 349.
(7) Syll. cent. mem. 6. n. 38.
(8) In proëm. thraumatol. p. 52.
(9) Cl. Antonius Petit Medicus Pariſienſis. In notis ad. Palfynum. T. 2. p. 491.
(10) Tract. de variolis.
(11) L. C.

tholin (12). Qualitates demum linguæ mutatæ, in pallore, albore, rubore, nigritie, flavedine, asperitate, fissuris, salsedine, amaritie se produnt, de quibus eleganter more suo, disseruit divinus noster Hippocrates, quem ex memoriâ hominum delere nunquam potuit : nec poterit unquam sepulchrale silentium. Illud etiam magnoperè notandum est, linguam aliquoties in recens natis palato ita adhærere, ut suctionem uberis & deglutitionem impediat, mors sequeretur, ni digitorum ope aut Spathulæ deglutinaretur (13). Sic natura in mores suos ire negans feliciter arte reducitur. Sed iterum exitiale recens natis fortuna periculum intentat; si enim frænum linguæ imprudenter resecetur, lingua versùs posteriora trahitur, apex ponè velum pendulum palatinum recedit, basis retrorsum ducta epiglottidem deprimit, rimam glottidis obturat, vocis iter præcluditur, & inscius venienti letho occurrit infans flebile sortis ludibrium. Simili infortunio (14) frænum secabatur infanti recens nato, cui post ortum vix quinta effluxerat hora, cum misellus in orcum detrusus est. Hujus improvisæ mortis causam inquirens sagacissimus M. Petit digito in ore immisso massam quasi carneam fauces occludentem tangebat : fissis utrinque genis ad masseteres usque musculos, vidit linguam quæ priùs veluti massa carnea persentiebatur, retroactam esse ponè velum pendulum palatinum, ita ut apice suo pharyngem respiceret : sic evidenter patuit, miserum hunc infantem linguam propriam, nimis sibi funestam deglutivisse. Notum est servos æthiopes, linguâ deglutitâ se ipsos suffocare, si dura nimis servitus ipsis displicuerit. Postremò lingua patitur inflammationes, tumores in anginâ gangrænosâ, epidemicâ, in febribus : post assumta venena, pustulas & aphtas curatu sæpe perdifficiles : schirros, qui si parvi, remediis non indigent, irritati verò, carcinomatis origo : abscessus qui, aut ipsa est etiam ranula, aut inflammationis prægressæ amari sunt fructus : ulcera scorbutica, venerea, quorum notitia facilis, ita & curatio, sublatâ prius morbi causâ : vermes etiam, pilos, para-

(12) Cent. 2. hist. 22. hìc sane locus de maculis & nævis linguæ paululùm differere : at ii tam varii tamque multiplices extant, ut vix integer liber ad eos, ut par est, explicandos, multominùs dissertatio Academica sufficiat. Interim vide Smellie Obs. sur les Accouchemens. Tom. 2. p. 247. Boissier de Sauvages, Nosologia methodica, &c.

(13) Id observavit Cl. Lapie. Hist. de l'Acad. Royale de Chirurg. Tom. III. p. 16.

(14) Mémoires de l'Acad. Royale des Sciences. an. 1742. p. 340, & sequ.

lysim, jacturam substantiæ, & alia morborum genera, quorum mihi exempla affatim suppetunt: sed adeò frequentata & celebrata sunt, ut nemo ea commemorare adortus sit, quin multo plura omiserit quàm recensuerit. Idcircò, ne rem verbosiùs persequamur, vulnera, *ancyloglossum* (15), ranulam, & alium præterea linguæ morbum quem toties vidimus dolore crudelem, dubium eventu, diuturnitate gravem, ipsâ etiam intermissione sævum, cancrum videlicet, seligimus.

§. III.

Vulnera linguæ.

Lingua ut pote dentibus & maxillis tanquam vallis per opportunè cincta, vulnificis instrumentis raró se distringendam præbet: verùm sæpe sæpius inter dentes incogitanti sub lapsa deprehensa quæ graviter vulneratur. Id in nobis quotidie experimur ipsi, id in epilepticis quotidie cernimus, illud etiam quandoque evenit, ut glande plumbeâ mediis in præliis hinc & inde explosâ, dilaceretur *(16)*. Si periculi nihil, aut ferè nihil est, haud ita magno vulnere accepto, vinum cum melle mixtum, essentiam succini, & alia id genus rectè in auxilium vocabis, loquelâ & aliis quibuscunque motibus linguæ interdictis. At in longum latum-ve si discissa, aut perforata fuerit, particulâ adhuc hærente, consolidationem quidem rursùs admittet, immò sine suturâ facilè coibit ope sacculi cujusdam instar bursæ aptati, qui linguam involvit & cohibet. Ingenio Cl. Magistri Pibrac sacculus ille debetur. Huic invento occasionem dedit puellula quædam epileptica quæ, æstuante paroxysmo, linguam sub validâ dentium collisione interceptam ita laceram fecit, ut ex ore pendula horrendùm prostaret. Laudatus author illicò vocatus advolat, os puellulæ distortum & fortiter

(15) Designare volo frænum linguæ morbosum. Ancyloglossum dico penuriâ verbi, propter paupertatem oris humani & latini sermonis egestatem.

(16) Talis est casus cujus mihi copiam fecit Cl. d'Estremau. Militari viro, sub horâ pugnæ, glans plumbea linguam ita miserabiliter laceraverat, ut minutim concisa & mutilata conspiciebatur. Aderat valida hæmorrhagia quam ferro acuto candente cohibuit hujusce casûs author. Incisione tegumentorum extrahitur glans plumbea innumeris scatens asperitudinibus. Sanavit vulnus vinum melle rosaceo & aquâ vulnerariâ mixtum, & intra decem & octo dies convaluit æger. Etsi magna adfuerit linguæ jactura, ita tamen recrevit dilatata, ut sanato milite, multiplicis cicatricis loca vix reperire potuerint Chirurgi militares. Sic ignis in populi cladem, mox in populi salutem, auspice chirurgo, vivit & accenditur.

clausum reserat vi multâ, & linguæ particulam semitruncatam loco suo reponit, suturâ nequaquam adhibitâ : tantum modò sacculum mox celebratum proprio marte fingit, manuque aptat properâ. Tulit protinùs & voti & consilii sui pretium Cl. author ; sanationem enim perfectam nòn ultra dies octo fuisse protractam gavisus est. Neque metus in deteriora semper inclinatus interpres, fortunatissimum hunc clinicum adducere potuit, ut suturam ab authoribus commendatam conficeret. Nova vulnera prioribus addere noluit vir sagax, ratus plus quiete quàm movendo rem esse tractandam. Sic fortuna juvat prudenter audaces. Illud igitur remedium in pari casu tanquam certissimum, utilissimumque, suturæ loco, adhibendum esse concludimus. Per totum curationis tempus, silentium, quies ægroto imperanda : hordeatis deinceps, amygdalatis, gelatinâ, ovorumque vitellis enutriendo. Si verò vulnere, aut alio exitiali morbo, linguæ maxima pars amittitur, tunc ruinam resarcire, opus est solitis naturæ viribus majus ; etsi cicatrix vulneri inducatur, cui saliva balsamum naturale plurimùm prodest. Attamen linguam resectam renasci observarunt authores nonnulli (17). Instrumentum quoque singulare & feliciter adhibitum quo illi qui ob funeratam insignem linguæ portionem fari nequeunt, ad verba articulatè proferenda uti possunt, descripsit immortalis Paræus noster.

§. I V.

Sectio freni.

Vix e matris utero proditus infans, mortis inter vitæ que vias fragilem ventis committit ratem per mille pericula facturus iter : pari studio, parique periculo in mutuam infantis perniciem concertant morbi. Ipsa etiam lingua pueris lactentibus utilissima, dum niveos rores sugit ab uberibus, licet raro, aliquoties tamen rigido nexu cohibetur, lateraliter tendineis stringitur & impeditur retinaculis, aut volumine curvo torquetur implicita : tunc sibi permissa frustraque tumentia ubera captare, præsensque nectar haurire nequicquàm tentat, unde jejunus infans Tantaleâ siti exuritur. Has igitur tricas abscindere, fatalesque nodos exsolvere quam primùm expedit, ut linguæ motum quem natura negat, habili forcipe, molliter excidens præstet Chirurgus. At imprimis hìc inquirendum,

(17) Horstius, Rayerus, & alii.

num illa sectio sit semper instituenda nec ne? Si infans linguam protrahere, retrahere & sursùm ducere valet, si digitum ori admotum sugit, tunc à sectione fræni abstineto, cùm suctio & deglutitio rectè peragantur, & proinde motus linguæ proprii. Sic adèo laudatus Chirurgus ingenii venâ potens Magister Petit, frænum infantis ubera sugentis intactum relinquebat; licet adhuc subesse nonnihil suspicaretur obstaculi; sic prævisa pericula cautè vitabat summus ille vir consilio Nestor, prudentiâ Cato, Dædalus arte. Dilatâ enim sectione, cùm infans adultior vegetiorque evadat, feliciùs tutiùsque celebratur operatio; interdùm ætas vitium illud sensim emendat & corrigit. Hinc ab statutâ priùs ac decretâ fræni sectione abstinuisse, Chirurgis sæpe sæpius est delectatio quædam: opus est enim difficultatis & aleæ plenum. Periculum imminet ab arteriis & venis fortè secandis, unde funesta, immò lethalis hæmorrhagia. Periculum ab abscissione aut dilaceratione nervorum, unde dolor, convulsio, paralysis. Periculum à dissectis ductibus salivalibus, unde perpetuus ptyalismus. Periculum ab infantis inquiete, à vagitibus, à motu linguæ perpetuo. Periculum denique à frænulo in totum rescisso, unde linguâ sibi permissâ, versus fauces retroactâ, glottidemque obturante, vix benè natus infans improvisâ morte ludificatur. Si tamen in sectione fræni salus infantis sit posita: operi te ita accingas, ut probè firmato capite, linguâ retentâ & elevatâ ope specilli ad hoc vulgò parati, frænulum forcipe apicibus obtusis cautè excidatur. Alioqui vel non multo post iteranda sectio. His peractis, fotus evadunt inutiles, aut subterlinguales digiti motus: priores dabit saliva, posteriores verò ipsa linguæ mobilitas quæ ne frænum renodetur, satis superque impedit.

At quænam sit medicina venis aut arteriis læsis dicendum est. Tunc opus est festinatione, multùm celer properet Chirurgus hæmorrhagiam incipientem & undequaque jam scaturientem, victrici manu refrenet, compescat. Styptica aut astringentia dedignetur tanquam invalida periculosaque (18). Hinc meritò extremitate specilli candentis armatus leviorem crustam Chirurgus inducat, sic potiùs sanguinis impetus cohibebitur. Immò si res cessit improsperè, vel crustâ deciduâ iterum oria-

(18) Instrumentum peculiare ex betulâ factum in modum litteræ Y fabricatum, linteolo liquoribus madente obvolutum commendaverat M. Petit. At hujusce instrumenti fortuna in adultis aliàs certa, in infantibus verò fragilis forsan & ambigua est.

tur

tur ſanguinis effuſio ; tunc ligaturam, ut unicum auxilium, adhibendam cenſemus. *Adeò in medicinâ*, inquit Celſus (19), *etiam ubi perpetuum eſt quod fieri debet, non tamen perpetuum eſt id quod ſequi convenit.*

§. V.

Ranula.

Nunc quæ de ranulâ dicturus ſum paucis complectar, cùm hac ſuper re quid ſcripſerint antiqui, quid-ve nunc teneant neoterici, etiamſi vellem, vix retulerim. Hic enim morbus tot illis fixit cruces, ut unius ſenſa alterius placitis perfectè quadrare utrùm inveneris, haud ſatis ſciam. Ranulam tumorem eſſe ſalivalem, eſt hodie in confeſſo apud omnes. Morbus eſt localis, à vitio ſolidorum ortus, pueros præſertim exercens. Quidquid ductum excretorium glandulæ ſublingualis ita comprimere, anguſtare & occludere valet, ut ſaliva trans canalem ſuum amplius manare nequeat, illud hujuſce morbi anſam dabit : ſive à tumore, aut ab aliâ qualicunque cauſâ glandulæ ductum excretorium obſtruente enaſcatur. Ne tamen incuſes denſitatem ſalivæ, ut ranulæ cauſam, cùm humor ille ob ſuam tantummodò commorationem & ſtaſim inſpiſſetur. Jam verò, diſcuſsâ præjudiciorum nube, veterum opinionem ne ſequaris. Sententiam Fabricii amplecteris caveas : ranullam enim ortam à materiâ pituitoſâ, frigidâ, humidâ, craſſâ, e cerebro ſubter linguam deciduâ, crepat author ille minimè credendus. *Non ergo*, inquit Cl. Louis (20) cui lubenter ſuffragamur, *ranula tunicatus aut cyſticus tumor : ipſæ ſunt glandulæ ſublinguales & ductus earum excretorii a ſalivâ retentâ dilatati.* Hujuſce veritatis teſtimonium mutuamur ab ipsâ voce rationis & experientiæ, quas in enucleando ortu & progreſſu hujuſce morbi, duces ſecuti ſumus. Teſtimonium, per analogiam a ſacco lachrymali nimiùm extenſo, cum exitus lachrymarum ab obſtructione canalis naſalis præfocatur & impeditur. Teſtimonium ab uretere dilatato ob urinam, ob lapides. Teſtimonium à ſpermatocele quo teſticulus inſuaviter inoleſcit. Teſtimonium denique ab authoritate mox laudati authoris. Ranulam eximere, cauſticis inurere & abſumere, veluti remedium præſens laudarunt veteres. Nos autem iis ſententiâ diſſimiles, ratione & experientiâ freti, probavimus ranulam tumo-

(19) Cornel. Celſus. de re medicâ. lib. 7. cap. 12. de linguâ.

(20) Mémoires de l'Acad. Royale de Chirurgie. Tom. III. p. 463, ibi in hanc ſententiam clar. authorem locutum accipio.

rem non esse tunicatum, nisi ridiculè glandula ipsa pro tumore tunicato habeatur (21). Erunt itaque in curatione morbi hæc observanda. 1°. Quidem humor quo glandula obturatur, removendus. 2°. Foramen fistulosum ad facilem salivæ emanationem circa unum e punctis incisionis aperiendum. Evacuatur saliva spissa glandulam & ductum excretorium infarciens, ope incisionis amplæ, vel ferri candentis judice Paræo : incisionem amplam dicimus, non parvam, unde brevi postea recrudesceret morbus. Hoc notarunt veteres qui tunicam haud destructam incusantes, glandulam causticis inurebant, irritationem conciliabant, unde sæpe ex levi morbo pessimum inducebant, cancrosum nempe tumorem. » Non idcirco vituperabi- » lem eum dicerem (ait Cl. Louis doctrinâ cujus sublata est ambiguitatis tota caligo) » qui ora incisionis turgida, dura, » scirrhosa recideret : aliquoties etiam carnosus tumor statim » excidendus ranulam parit. Si instrumento secante uti libue- » rit, incisionem volumini tumoris adæquandam esse cense- » mus ; nihil enim inde metuendum. Attamen pace omnium » mihi liceat proponere remedium æque efficax atque incisio, » & quidem minus excrucians, & in hoc aliis anteponen- » dum, quod defluente salivâ in eâ parte quæ ab anteriori se- » juncta est, non fieret, dictu visuque fædissimum, stillicidium » in mento & inficeta roratio eorum quos æger alloquitur. » Ferro acuto & candenti perforetur tumor, salivæ detur is exi- » tus qui eam jugiter usque manare sinat : malum extermina- » bitur «.

§. VI.

Cancer linguæ.

LINGUAM cancro obnoxiam esse, nemo certe inficialis est : id igitur probare supervacaneum. Satis sit hujusce cancrosæ molis signa tradere, dein verò curationem designare quam ipsa ratio & ars indigitant. Principio vel ab levissimâ causâ, maximum sæpe numerò enascitur & intumescit carcinoma, sive scirrhus præcesserit, sive non. Dens enim acutior linguæ latus pungens, vellicans, si non evellitur : tuberculum indolens aut verruca, si manu improbâ incautiùs contrectetur, aut si causticis, acidis, acribus, & aliis id genus remediis lacessitur ; tunc irritatur, inflammatur, livescit cornea illa durities, fit pruritus, titillatio, calor, tum circa tumorem, veluti ab urticarum

(21) Si glandula sublingualis salivâ nimium turgidâ, pro tumore cystico habeatur, esto ; erit tantùm mera logomachia.

inflictu vibices patitur æger. Pars dura & aspera, motu gravis, prostat inæqualiter, & tumor antea tardè augescens, mox corripit gradum. Palantes venæ cum tuberculis hinc inde tumentibus, nodosis, varicosis, atro cruore sudantes ultro oberrant. Tumor ille cancer occultus dicitur (22). Cancri autem exulcerati sive aperti quem ibi fungosum & aquaticum dicunt, manifestabunt non ipsa solùm partis exulceratio, aut scirrhus prævius, si fortè fuit, sed subsequentia quoque indicia. Tunc scilicet lingua quasi excoriata denudatur, ulceris ora vehementer tument, mirumque in modum distorta, nunc pallent, nunc rubent. Vestit ulcus comitata sanies teterrima, sæpe etiam multivaga linguam undique depopulatur, aëris accessus, salivæ stillicidium, calor loci, partis humiditas, labem augent immaniter. In aure indurescunt insoliti & gravantes calli, tument glandulæ jugulares & maxillares, utraque angit maxilla; sitis arida, guttur siccum, deglutitio difficilis, ciborum morosa satietas, utriusque oculi compressus orbis, quies turbida, febris erratica, funereus denique color. Fætidam salivæ proluviem tetri ulceris sanie mixtam, sæpe invitus invitam sorbillans haurit æger, licet ea paucissima in œsophagum, dein in ventriculum descendat, nihilominus tamen, latrantem stomachum sollicitat, dolores insanos excitat, quibus summè favet ibi nervorum importuna vicinitas. Sed diræ sortis jam urgent sævi effectus, nec enim via mortis simplex. Vigilia edax ægrum miris modis discruciat, somnusque viscerum cibus procul arcetur: & dolor & fætor addunt se comites; sæpe vel usque ad fauces pervadit cacoëtes ulcus insanabile, totamque linguam usque ad radicem, vix profuso sanguine, rodit, helluatur. Cumque *in corpore humano*, juxta Hippocratem, *confluxus unus*, *conspiratio una*, *consentientia sint omnia*, haud mirum, (linguâ nervis tam variè intricatis implicitisque instructâ) si exsurgat copiosa malorum seges: videlicet ægritudo morsum doloris, inquietudo titubationem animi, metus excessum mentis, anxietas pondus corporis insolitum pariens; ita ut omnia viscera sensim sine sensu, non ad sanitatem, sed ad interitum vergant, sicque æger ad ultima salutis detrux, vivum funus, se se miserabiliter ad tumulum trahi incassùm eheu! conqueri-

(22) Raró in linguâ cancer serpit occultus, cum vel ab inæquali dente, vel a vulnere, ab ulcere aut a combustione malè curatis; sæpe malum istud oriatur: id etiam notandum est, in parte potiùs inferiori & laterali, quàm in dorso linguæ increscere carcinoma.

tur. Tales ſunt deſperati cancri notæ qui nec ferro nec medicamentis tangendus eſt. Nunc ad varia quæ paſſim ventilantur remedia huic peſti expugnandæ profutura tranſeamus. In diverſas hìc Chirurgi ſcinduntur partes. Alii alia velut ſpecifica aſſignant. Viam tutiorem calcare quiſque ſe prædicat, hi unicè in ferro & igne ſpem ſalutis omnem repoſuerunt. Illi aliis in rebus quas non exprimam brevitatis cauſâ. Multi in ſolâ patientiâ labem elui poſſe confidentes. At ô nobilis ardor aliis ſubveniendi! tu verus artis Magiſter, ingeniique largitor. Quidquid animis, quidquid arte valent, collatis inter ſe ſtudiis contrahunt ſanitatis præceptores. Triplex naturæ regnum omni curâ luſtratur, veſtigatur, effoditur tellus, plantæ leguntur, mineralia è viſceribus terræ eruuntur, trucidantur animalia ſuâ morte vitam datura (23). E mineralium genere, hydragirum Ariſtoteli atque Theophraſto jam cognitum, à Medicis græcis tanquam venenum quondam proclamatum, à neotericis in omnibus ferè morbis adhibitum atque decantatum, poſt aurum cui facillimè ſe ſociat omnia corpora gravitate ſuperans, pluribus modis mixtum ac temperatum à quibuſdam authoribus, evitatâ ſalivatione, præſcriptum atque adhibitum eſt (24). Plumbum, lithargyrium, ſaccharum Saturni, præcipuè etiam Mercurius ſublimatus albus corroſivus primum locum obtinuit. E familiâ vegetabilium, illæ plantæ quibus narcotica vis ineſt, *hyoſciamus*, *Papaver album*, *Phytolaccæ folia*, *Sedum majus & minus*, *Bella dona* Tournefortii, *Solanum furioſum*, *Solanum maniacum*, vel parum, vel nihil profuêre. Cicuta denique, ne nihil intentatum relinquamus, non ultimam laudem ſibi acquiſivit, æſtimatâ verò atque exploratâ remedii fide ita obſolevit, ut vix hodiernum in uſum nunc veniat; & ne cicutæ amatoribus palpum obtrudere videar, nobiſcum ſtat experientia. Nec minus è regno animali millepedûm ſuccum, juſcula è carne

Remedia.

(23) Dum fervet opus, accurrit, properat, benignam ferens opem Alcumiſta ſtulto fortaſſe impar, certè æmulus. Arcanum igni committitur, vaſa rubent, at lux ex fumo non oritur: materia diu multùmque agitata, vi ignis variè torta, nil dat boni, & ex longis improbiſque laboribus nihil reportatur, niſi quod fracta inter & undique diſſilientia vitrea, ſudore & cinere ſordidus Alcumiſta ſtupefactus hæret, dum felix eventus dudum avidis oculis expectatus ſubitò fruſtratur hiantem.

(24) Salivationem in omnibus morbis oris arcendam & evitandam eſſe, ut rem pernicioſam, nemo eſt qui neſciat. Verùm mihi hoc videor eſſe dicturus, duos homines venereâ lue & cancro linguæ laborantes, pilularum mercurialium uſu juxta codicem Pariſ. evitatâ ſalivatione, Magiſtri Veyret hujuſce Collegii moderatoris operâ, perfectè & integrè convaluiſſe.

viperarum expressa, testudinum, fluviatilis astaci usum commendant nonnulli. Cæteri autem aut non viderunt viam quâ iretur ad curationis perfectæ punctum, aut visam timuerunt calcare, quidquid sit de prosperis adversisque remediorum fatis, haud inficetè dici potest

Multa renascentur, quæ jam cecidere; cadentque
Quæ nunc sunt in honore.

§. VII.

Nunc igitur quodnam sit remedium cancro linguæ opportunum exponamus. Licet cancrosi linguæ tumores minimè sanabiles vulgò credantur, sanatos tamen aliquot legimus (25). At primò si cancer magnus, annosus, ad fauces usque protensus, si tota fere exesa est lingua, si glandulæ jugulares intumescunt, si surditas, si ptyalismus fermè perpetuus, erosis ductibus salivalibus, si decrepita ætas, juncto agmine urgent, si vires fatiscant penitusque abscedant, tunc. *Curatio.*

Contra vim mortis nullum medicamen in hortis.

Sola remedia anodyna prosunt, quies ægroto imperanda; diæta lactæa adhibenda, ut utilissimum in hoc rerum cardine remedium. Emollientia, suppurantia, caustica, vitanda tanquam infida periculosaque. Hordei aqua ulceri eluendo sola proficit. Singulis mensibus alvus leniter ducatur. Ad dolores sedandos in ore, in collo & capite sævissimos, per opportunè, nobis adfuit gossypium opio liquido imbutum, eo etenim in aure immisso sedatur dolor. Hujus excellentissimi remedii ope, in cancro linguæ desperatissimo dolores & vigilias ægroto intolerabiles ita compescuimus, ut obtentâ placida quiete, sævitiæ morbi diu superstes vixerit æger. Quoad cibos, nihil acidi, austeri, salini & spirituosi concedendum (26). Juvant & prosunt jus-

(25) Felix Platerus. Ruysch. Scultet. Marescotti. divus Hippocrates.

(26) Liquores enim generosi ita perniciosi sunt, ut in muliere vetulâ cui cancer horribilis in ore excreverat, illa tormentis & doloribus jactata, Arabici liquoris, *Cafai*, poculum ardenter exoptabat, doloris sublevandi causâ: roganti nemo annuit, at illud ita pertinaciter efflagitavit, ut tandem optatis potita fuerit. Eo ipso sorbitionis die bene se habuit, & pulsâ tristitiæ dolorisque nube, vultus induebat serenos: sed die sequenti, recrudescente morbo, doloribus & convulsionibus ita exagitata fuit, ut con-

cula carnium, oryza, lac, & alia id genus. Uno verbo, in hocce ancipiti casu, nullo medicamento uti, optima Medicina. Si scirrhus parvus suaptè oriatur, hunc intempestivâ medicamentorum applicatione ne lacessas, ab omni irritatione abstinendum, ne in cancrum degeneret. Id tantum cures, ut convenienti victûs ratione incrementum præcaveatur. Hinc fit ut per longum tempus, immo per totam vitam scirrhos minutos, gravi sine incommodo, plurimi gerant. Quod si ex molesto pruritu in dolorem mordacem abeunte, constat scirrhum in carcinoma abire, res utique periculosa est, & tantò periculosior quò cancer major. In medicamentis enim nulla fiducia. In sectione tumoris opportunâ salus ægri versatur. Hinc sequentia clinicorum omnis ævi monita. *Mobilis cancri ut unicum remedium est tempestiva sectio, sic citra illam inextricabilis error: nisi enim præcidatur, præcidit vitæ filum. Unicum cancri desperati remedium, culter.* Unde pro axiomate practico haberi poterit *omnem cancrum extirpandum esse, si salvo ægro & sine recidivæ metu fieri possit.* Quapropter cancer linguæ parvus, incipiens, unicus; liber, Ευχειρης, à causâ externâ ortus, in juvenili corpore natus, præsertim anteriori linguæ parte situs, recidendus est, corpore prius victu, medicamentis causæ cognitæ adversis rite præparato. Tunc in illo ultimo casu Chirurgia sospitatrix chirurgum adjuvet adjuvantem, altera enim alterius mutuam poscit opem & conjurat amicè, donec utrâque vi artis & ingenii morbus evellatur radicitùs. Si tamen in occasionis momento cujus prætervolat opportunitas cunctatus paululum fueris, nequicquam mox amissam quæras. Porrò extirpatio ita instituenda est ut prehensâ linguâ carcinoma integrum a partibus sanis dissociatum concinnè resecetur, ne quid relinquatur vitiosi, exasperaretur enim carcinoma relictum, ægerque citiùs periret. Peractâ illâ actione chirurgicâ, os aquâ frigidâ eluendum: sanatur vulnus oleo amygd. dulcium, oleo myrrhæ, melle rosaceo cum vino &c. Per totum curationis tempus, ad perfectam usque sanationem, conveniens regimen quale debeat esse supra diximus. At licet ulceri sanando labor impendatur vel improbissimus, sæpe irritus cadit, spesque medentis eluditur. Celebratâ operatione, si æger aut irâ aut vino se abripi patiatur, aut si in usu sex rerum non naturalium peccet:

finium mortis accedens, & calcato Proserpinæ limine, horribiles inter gemitus anima fugerit indignabunda.

ſæpe vel ab leviſſimâ cauſâ renaſcitur dolor, quæ conſanuiſſe videbantur recrudeſcunt; dum propellitur ad incurva flexuoſaque totius machinæ ſpatia revolubilis humor, mox in orbe termini prioris aut alii, reciproco greſſu, ſua iterum calcans veſtigia, vagatur errore certo. Fruſtra poſcitur Medica manus, fruſtra morbus ipſe chirurgiæ vires teſtatur jam expertas, nil auxiliari poteſt. Dira lues per artus ſævit indomita, & tabe latenti corpus invalidum quatit & diſcruciat, vires ſumit animoſior cujuſvis remedii impatiens, ars ipſa etiam ſalutifera victa mæſtaque jacet.

. . . . Ceſſêre Magiſtri
Phyllirides Chiron, Amythaonius que Melampus.

Cumque deſperatio ultima temeritatem faciat, lentè cautè que ſemper agendum eſt. Quæ leniendo ulceri neceſſaria ſunt, tanquam ſpes ſubeſſet, ſedulo ſibi comparet Chirurgus: ſimul ſi conatus cedant irriti, alia præſidia moliatur oportet. Cauterio plagam imprimat in brachiis, lac ad medicamentum & victum præſcribat, paupere ſucco vix alitum corpus, blandis & jurulentis cibis ſuſtentet ac refoveat: ſolamen ut lene fomentum adhibeat, Chirurgo enim optimo nec triſtis nec oneroſa eſt ſalutaris officii ſui cura: deſævientem dolorem narcoticis refrenet, *divinum eſt opus dolorem ſedare*, ait ipſe divus Hippocrates; Chirurgus igitur corporis humoribus ſedationem afferat, ditiſſimas artis opes depromat, & vitam latentem, & animam in corporis latibulis deliteſcentem provocet, ac recreet, ut *ſi non* longiorem, ſaltem commodiorem morituro dilationem afferat.

FINIS.